

נווינַי קְרָקּוֹוּבָסְקִיַּה Nowiny Krakowskie

ג'ליון 82, נובמבר 2013 סולו תשע"ד

ארגון יוצאי קראקוב בישראל
Zwiazek Krakowian w Izraelu
Association of Cracowians in Israel

כתובת, עריכה והבהאה לדפוס : ליל הבר
ת.ד. 17209 תל אביב 6117102
cracowassociation@gmail.com
טלפון : 09-9579540, פקס : 054-4436366
<http://cracowassociation.blogspot.co.il/>
www.facebook.com/groups/cracowassociation

בטאון ארגון יוצאי קראקוב בישראל

הוישלם שיפוץ שרידי חומת הגטו

תמונה החומה המשופצת. צילום: מדריך משלחת נוער לפולין

ב חׂוֹדֶשׁ יִם
ה אַרְנוֹנִים
הוֹשְׁלָמוּ עֲבוּדוֹת
שִׁיפּוֹצֵן שְׁרִידֵי
חוֹמַת הָגֻטוֹ בְּקַטְעָה
שָׁאַחֲרֵי רַחֲוב
לִימְנוּבָסְקִיּוֹ.

ב שׂ נִים
הָאַחֲרוֹנֹת נִבְעָוּ
סְדִיקִים רַבִּים
בְּשְׁרִידֵי הַחוֹמָה,
מְשִׁנִּי צְדִידָה. אָף
כִּי הַחוֹמָה הִיא
רְכוּשׁ עִירִית
קְרָאָקוֹבּ, הַחֲלִיטָה
הַקְּהִילָה הַיְּהוּדִית
בָּעֵיר לְשִׁפְツָץ אֶת
הַחוֹמָה, עַל
חַשְׁבּוֹנָה, עַל מִנְתָּה
שְׁהַשְׁרִידִים לֹא
יִתְפּוּרְוּ.

מפה ומשם

♦ בסוף אוקטובר התקיימו בובוניה טקס הסרת הלוט מעל שלט הנצחה לזכר קורבנות ה一心 הגבויים בימי המלחמה (1939-1945). השلت הוחז על קיר הבניין שהיה בית הכנסת (היום בנק PKO) ברחוב Trudniewie מס' 3. בטקס השתתפו ראשי קהילת קראקוב ופרנסי העיר בובוניה. הרבה אליעזר גור אריה קרא פרקי תהילים, קדיש ועל מלא רחמים לזכר הנפטרים.

♦ אדם ברטוש, מי שהיה עד לאחרונה מנהל המוזיאון בטרנוב, פועל להרחבות בסיס הנתונים של יהודי טרנוב, על ידי הכללת נתונים מתוך מסמכים מתוקופת ה一心 הגבויים הנמצאים בארכיון האיזורי של טרנוב. בין היתר יתעדו רישיונות שהות בגטו, רשיונות עבודה, רישיונות יציאה מהגטו ועוד. כמו כן יתעדו הנתונים מຕוך מדדיים משנים 1926 ו-1936 ומתוך לשכת רישום האוכלוסין בטרנוב.

♦ סרטיו של הקולנוען יורם גروس, אחיו של נתן גروس ז"ל, הוקרנו לאחרונה ב-JCC בקרקוב. לרגל ביקורו של גروس בעיר הולנדתו, הוכרנו סרטיו אnimazione שיצר – פליטוק על שמה של דמות פופולרית מציפורית הקומיקס של זビיננגניב לנגרן, "בלינקי ביל'" ו-"הבה נגילה".

הנוצאות תחקירה מינימט 2013

נַאֲמָרְתָּ בְּסִירָה מִמְּפָסָם נַאֲמָרְתָּ 2013
אַתְּמָקָה מִסְּפָּר 150 סָקָה מִסְּפָּר 17209 נַאֲמָרְתָּ בְּסִירָה
"נַאֲמָרְתָּ קְרָקּוֹבּ מִסְּפָּר 6117102 מִסְּפָּר 17209 נַאֲמָרְתָּ בְּסִירָה"

פתחתים,

המכון ללימודים היהודיים באוניברסיטה היגלאונית יחד עם האוניברסיטה הפדגוגית בקרקוב ובשותוף הקהילה היהודית בעיר וארגון יוצאי קראקוב בישראל מקיים כנס לימודי בנושא "יהודי קראקוב 1795-1918 – היסטוריה, תרבויות, מורשת 26-27 בנובמבר, ושתתפות חוקרים מתחומי ההיסטוריה, תולדות האומות, לימודי דת ותרבות, סוציאולוגיה ופילוסופיה העוסקים בסוגיות של יהודי קראקוב במאה ה-19.

מיד אחרי המלחמה נפתחו משרדי הקהילה היהודית המקומית ברחוב סקווינסקה (Skawinska) מס' 2. הקהילה נתנה שירותים בקשר עם רישום וערכות נישואין, לידות, פטירות וקבורה, עזרה סוציאלית וכדומה. בנוסף, בדלוגה (Długa) 38 נפתח משרד של הוועדה היהודית (Komitet Żydowski), אשר עסקה ברישום ובטיפול בפליטים המתקבצים מן המהנות, הרਪטריאנטים השבים מרוסיה ועוד. באותו מקום פעלה גם הוועדה ההיסטורית (Komisja Historyczna) אשר עסקה בגביית עדויות מהיהודים שחזרו. בין האנשים שגבו עדויות עברו הוועדה ההיסטורית היו : פרופ' נלה רוסט (בתו של ד"ר יהושע טהו), יוסף ולף, נתן גروس, מ. בורביז'ן.

בג'ליון 81 התפרסמה כתבה "בעירות סייר". הכתבה נכתבת על ידי צבי (הנק) גריינגרס, ובתמונה : הנק ורעייתו שרה.

קבוצת סטודנטים מהמכון ללימודים היהודיים באוניברסיטה היגלאונית, יחד עם שני מרצים, ביקרו בישראל כאורחים של אוניברסיטת אריאל. הקבוצה שהתבה כאן 10 ימים, סיירה במקומות הקדושים ליהדות ולנכונות ונפגשה עם ישראלים.

**אנדרטה לנרצחים במחנה פוסטקוב על ההר שכונה
בשם "הר המות"**

ליות בהם לא היו לנו מים (כבר לחם קיבלנו בתחילת דרכנו). היה חום איום. בתחום התיזו פועל הרכבת מים על הקרונות. לקחנו את המים שחדרו דרך החירוצים שבין הקרשים.

באחד הלילות נוצרה אפשרות (סיכון קלושים) לבסוף, רק לקטנים ורוזים. ה策רפתני אל הקבוצה, אבל הנוטרים מנעו את יציאתנו. המפגש עם המציאות בירקנאו היה טראומתי. רק אז התברר לנו, לאחר שהיינו מבודדים מהעולם החיצון במשך כמעט כל המלחמה, שהמשמעות על השמדה המונית של כל האוכלוסייה היהודית הן אמת.

מסיבות לא ידועות לא נשלחו לקרמיטוריום, ולאחר המתנה של מספר שעות עברנו רישום, קיבלו מס' ושם, שקוען על זרוי (A). הועברתי למחנה החסגר, ויוםים לאחר מכון עברתי סלקציה ונשלחת כמסגר למחנה עבודה מס' 3 בעיר גליביץ. במחנה עבדתי בהרכבת מכונות לבדות במפעלים לייצור מוקשים ימיים, ובתנאי המגורים היו טובים מלאה שבפסטקוב.

בינואר 1945 שוב התקרבה אלינו החזית הסובייטית. הפעם הוציאו אותנו בהליכה ברgel לכון מערב. רבים נפלו ונורו למוות. בלילה השלישי הופצץ המחנה שבו עצרנו לילנה, ובוקר, כאשר התחדשה ההפצתה, הצלחתי לברוח לעיר הסמוך עם עוד כמה עצירים. העברתי בקורס ובלג שעות רבות של יום ולילה עד ששמענו טנקים בסביבה וגילינו שאלה הטנקים הסובייטיים. כך הפקתי בינוואר 1945 לאדם חופשי.

כעבור כמה ימי הליכה ברgel חוזרתי לעיר מולדתי קרכוב, ורק אז נודיע לי גודל האסון שפקד אותו: כל משפחתי, גם מצד אבא וגם מצד אימה, נעלמה-נרצחה. לאחר כמה ניסיונות כושלים להשתקם ובגלל האנטישמיות שהררה אז בפולין, התחררתי אל התנועה הציונית ובאזור הגעתית, דרך רומניה, הונגריה ואוסטריה לאיטליה, אל המינות לעקורים היהודים אשר המתו לתרום לעלייה לארץ ישראל.

מחנה פוסטקוב של אשר לאור

ולודתי בקרקוב באוקטובר 1925 בשם זיגמודן למסדורף, למשפחה חילונית ששמרה את החגיהם היהודיים בהתאם למנהגים המקובלים. אבא שירת בדרגת קצין בצבא הפולני במהלך המלחמה גנד הצבא ופטריווט פולני. חייו היה חבר בארגון הנכים של הצבא ופטריווט פולני.

עד פרוץ המלחמה הגדולה גרתי בשכונה פולנית, ובה רק דירנים יהודים בודדים. כולם חילונים, דוברי פולנית וקצת גרמנית. יהודים מזוקנים ראייתי רק ביום של ראש השנה ויום כיפור, כשהאבי היה לוקח אותי על מנת להציג לי את המורשת היהודית שלנו.

למדתי בבית ספר עממי פולני, אבל בכלל האנטיישמיות, שהלכה וגברת בפולין בשנות השלישי, לחצתי על הורי לשЛОח אותי להמשך לימודים בגימנסיה העברית של קרכוב. שם למדתי את השפה העברית, תנ"ך וההיסטוריה של העם היהודי.

בפרוץ המלחמה בספטמבר 1939 ברכ אבוי מזרחה ומצא את עצמו באזורי הכיבוש של הצבא הסובייטי ללא אפשרות חזרה הביתה. עברו זמן מה הוגלה אבי ליסיביר, ושם נפטר.امي, אחותי הבוגרת ואני נשארנו בקרקוב עד שנת 1940. בהעדרו של אבי, סייעתי לאمي בהtagייסי, דרך הוועד היהודי, לפינוי שלג ולניקוי הרחובות. עבדתי קשה וסבלתי השפלות רבות מצד מנהלי העבודה הפולנים. הייתה לי בוש בגדים טובים, וגם זאת הייתה סיבה להקנית אוטו ולאיים עלי, אך הייתה לי גאה על כך שבסוף השבוע הייתה לי מביא קצת כסף לאמי. כאשר נגמרו אמצעי המחייה שלנו עברנו לעיר טרנוב, שם חי האחים של אבי.

בתחילת 1941 נצווה הוועד היהודי של העיר להקצות מס' מסויים של פועלים למחנה עבודה שהוקם, כדי לבנות בסיס גדול לטירונים של האס אס. התנדבתי לצאת לשם, כי תמורה זהה הובטחה תעסוקה וفرنسا לאמי. הייתה לי בן 15 וنمוך מכפי גילוי. במחנה, שהיה ליד הכפר פוסטקוב, כ-50 ק"מ מטרנוב, הונגי, בשל גילי ולהזותי והיהודים לדייעתי את השפה הגרמנית, לתפקיד שליח במחן האספקה הצבאי. עבדה לא קשה והמגורים היו מחוץ למחנה בתנאים סבירים.

כעבור שנה, לאחר פרוץ המלחמה נגד ברית המועצות, הפק המחנה למחנה ריכוז המשונף למחנה אושווץ. נגמר החופש היחסני שלי. כולם כונסו בצריפים מיוחדים, המוקפים גדר תיל חשמלית והונח מגטר מחנה ריכוז, הכול מסדרים, בגין עצירים וכד'. התאכזרות השומרה כלפי העצירים גברה מאוד.

למחנה הגיעו בעלי מקצועות שונים, ובשיטח המחנה הוקמו בתים מלאכה גדולים. כעבור זמן מה רוכזו כל אלה שעבדו בחוץ, והועסקו בבנייה ובסילילת דרכים במטרה לגרש אותן. הכרתוי איז את המנהל היהודי של בית המלאכה לרצענים, וזה המליך כי יצארף לבית המלאכה שלו. כך ניצלתי מגירוש שסופה אינו ידוע, ונשארתי כרצען עד קיץ 1944.

תנאי החיים היו של מחנה ריכוז. מסדרי בוקר ומסדרי ערבע, ומספרת הנוכחים מלאה במכות ועונשים שונים שנמשכו לעיתים שעה ארוכה, בכל תנאי מג אויר ורעב מתמיד. למזלנו, תנאי העבודה בבית המלאכה היו סבירים. לאחר מסדר ערבע היינו נסגרים בצריפים, ושם התפתחו חיי חברה וחיה תרבויות: שמענו ושרנו שירים, שמענו סיפורים ואפלו ארגנה מקהלה.

בחודש يولי, בהתקרב החזית הסובייטית, הועברו כל עזירי המחנה שלנו בקרונות רכבות טగורים ובתנאים קשים מasad אל מחנה השמדה בירקנאו. המסע נמשך מספר

מחנה פוסטקוב (המשך)

שהייתה אתי באיטליה ובצרפת, להתחיל חיים חדשים. כעבור מספר חודשים התהנתנו והקמנו משפחחה חדשה. יש לנו הום שני בנים ומחישה נכדים.

לפני מספר שנים פנית אל השלטונות הפולניים המקומיים בבקשה להקים אנדרטה לנרצחים במחנה פוסטקוב, על הר שכונה בשם "הר המות", שבו נרצחו מעלת 7,000 יהודים ומספר דומה של פולנים וروسים. זמן לא רב לאחר מכן הוזמנו למקום לטקס חנוכת האנדרטה – על סלע גדול הונח לוח עם כתובות בשלוש שפות לזכר הנרצחים, ולידו מנורה, בת שבעה קנים.

אש"ל לאו

ב-2012 נפתחה בפוסטקוב תערוכה בשם "תולדות מחנה העבודה פוסטקוב וממחנה הוואפן א.א. טרופונובונגשפלאץ-ה'ידלאגר", חלק מפרויקט זכרון.

בתערוכה מוצגים תולדותיו ודרך התנהלותו של מחנה הכפיה בפוסטקוב וממחנה האס.א.ס. הסמור, דרך עיניהם של תושבי אזור דבצקי, והיא כוללת מודלים ו שחזרים של מבנים הקשורים בשני מחנות אלה.

למרות היותו איש "המזרחי", הסתייג שמעון מעליית ילדי הארץ, כדרך שהסתיגו מכ' הרבה הורים של חברי תנועת "השומר הדתי". למרות זאת, עלו לישראל בראשה, הבת היבורה, ויוסף. הבת חנקה הייתה חברה בתנועת "עקיבא", שותפה להנחתת התנועה, וחברה בצמרת המחתרת היהודית "החלוץ הלוחם" בקרקוב. גם הבת רחל (לוטה) הייתה חברה ב"החלוץ הלוחם" והשתתפה בפעולות המחתרת בקרקוב במהלך המלחמה.

הבן יוסף, היה מהפעילים בתנועת הנוער "השומר הדתי" (גם תפופה זו של אחים המצטרפים לתנועות נוער שונות, מוכרת לנו מועד משפחות יהודיות באותו ימים בפולין). יוסף היה "סוכן" של העיתון התנועתי "נטיביה" (עתון תנועת תורה-עובדיה), ופעל להפצתו בין חברי השומר הדתי בפולין.

יוסף עלה ארץה במסגרת התנועה, והצטרף ל"קבוצת אברהム" של הפועל המזרחי ששכנה סמוך לכפר פינס. משם עלה עם חברי (ביניהם גם אבי ודודי הייד) לכפר עציון, בניסן תש"ג, 4.1943. במהלך מלחמת העצמאות, תש"ח-1948, היה יוסף נציג גוש עציון ליד המטה בירושלים, וכך נותר בחיים, בעת שרוב חברי נחרגו בקרב כפר עציון.

בטרם יצא יוסף מגוש עציון לירושלים, ב-1948, קבוע אותו מפקד גוש עציון באותה עת, דני מס הייד, כי שמו בקשר הצבאי יהיה "פורת" (על פי הפסוק "בן פורת יוסף"), ולימים אימץ יוסף את השם "פורת" כשם משפחתו.

לאחר נפילת כפר עציון, יוסף שב עם משפחתו לכפר פינס. בנו הבכור, חנן, היה חבר כנסת, ממיסדי "גוש אמונים" ואיש רב פעלים. לפני שנתיים נפטר חנן זיל, ביום פטירת אביו יוסף, ובתשרי.

(תודה ליעל אריאל-פורת שמסרה לי חלק מהميدע המשפחתי).

במחנה שמעוני על תכנית להקמת קיבוץ דיגנים בארץ, ושלמתנדבים לפרוייקט זה תינתן אפשרות למדוד מקצוע של ספן או מכונאי ימי, ולהלמודים יקומו בבית ספר מקצועי איטלקי. התנדבותי, והייתי בין הראשונים שהגיעו לעיר פאנו שעל שפת הים האדריאטי. הינו 60 עד 80 בניים ובנות, רובם יוצאי פולין. התארגנו כמו בכל מחנות העקורים היהודים הנתמכים על ידי אונר"א, אך בכלל חוסר מקום ראוי יותר, גרכו בשוק הדגים העירוני בחדרים קטנים אשר שימושו קודם לכון למחסנים של סוחרי הדגים. ארגנו במקום מטבח, חדר אוכל ומחלחות נפרדות לבנים ובנות. בחדירים היה מקום פרט למיטה, גם לארגז קטן לאחסון בגדים ולהכנת השיעורים. למדנו בבית הספר המקצועי ובינוי כל שייט גדול. בעבר שנה וחצי קורס תלת שנתי לספן על אניות קטנות (עד 500 טון) ועברתי בהצלחה בחינות ממשלטיות.

יצאת מאיטליה בקבוצה הראשונה של מסיימי הלימודים, להכין את הקרקע לקיבוץ שלנו בארץ. עליינו בעלייה ב', האנניה נתפסה על ידי האנגלים והוגלו למחנה בקפיריסן. הגיעו לאرض בזמן ההפוגה הראשונה במלחמת העצמאות. הודיעו להשלטי המקצועית גויסתי מיד לחיל הים, לשרת על סיפונו אניתה.

עם בואנו ארץ החילנו אני ושרה, חברה של

شمיעון שפריצר ומשפחהו בישראל

בעלון האחרון, מס' 81, התפרסם שמו של שמעון שפריצר, שהיה חבר ב"המזרחי". **יוחנן בן יעקב** מספר על המשפחה: שמעון שפריצר, היה יהודי אמיד, ניהל חנות גדולה לממכר נעלים בקרקוב, ונוהג לצאת לוינה לרוכש סחורות. הזוג עם שבעת ילדים התגוררו ברחוב דיטלה 11 בקובז'ימייז', שמעון היה איש "המזרחי", והוא בצוות היוזמים והדוחפים לייסוד בית"ס "תחכמוני" בעיר, במבנה שנבנה במיוחד לכך, ברחוב מיודובה 24 (עומד עד היום), מול בית הכנסת קופה, בו הייתה פעילות ענפה של המזרחיים אחורי המלחמה.

בתקופה מסוימת, כך סיפר הבן יוסף, פעל קון "השומר הדתי" בצריף קטן בחצר ביתם בדיטלה 11.

בית הספר הזה „חדר עברית“ נוסד בשנת ה-תרכ"א ע"י ועד שבראשו עמד דנשיאר ר' יוסף דראענער זל' הבניין הוקם בשנת התרכ"א בהשתדלות ועד ביהם בנשיאותו של ר' אהרון שנור ני'

ואלה הם חברי הוועד:

אלטער משה	האראווייך מיבאל
אונגערד צבי	הארשטין משה יצחק
בוימינגערד זאב	טאפעטער יהודה
בוימינגערד שמעון	מעלצער שכנא
בוכויזץ יעקב	קידישבאים יואל
בייגעלאייזען שלמה	קראגען זלמן
בעסטער שלמה	שודמאק ליבוש
שפֿרִיצֶר שמעון	

הקוסמוס של ילד יהודי

חויה שחוויתם בימי ילדותם נחרטה עמוק בזיכרוןם ועומדת עד היום לפני עיניהם ממש, כולל המקום והמשתפים. בני המשפחה התיאשו לסייע פורים באוירה חגיגית.ABA בראש השולחן, אני לידיו,امي ואחותי לצידי השולחן הנוראים. לקראת פורים קניתם לעצמי בפרוטות שחסכתם אקדח צעצוע ובתווך הסעודה הוצאה מפתיע מכיסי בתונעה מאימה וכיוונתי אותו לאחחותי.ABA החוויר, שתק וכבר רגע הוכיח אותה ביידיש: "איך וויל נישט זעגן דא עשייסס כלוי" – אין אני רוצה לראות את כליו של עשו. האוירה נערכה כליל. שהאקדח יכול לשמש גם להגנה, רעיון זהה כלל לא עללה על הדעת. אקדח משמש לרצח ושפיקות דמים, ולא יוחזק בידי יהודי ולא יימצא בביתה. החגיגות נזוזה, נשארתני נזוף.

פעם יחידה בילדותי נכחתי במחזה יוצא מן הכלל ולא שכיח ברחוב היהודי. בדרך חזרה מבית-הספר נכנסתי לחנותו הורי ברחוב יוזפה. פטאום, כמו זרם חשמי עבר ברחוב, שהיה עורק חשוב בשכונתנו.

ברחובנו. מכות וסכינים היו שם מעשה יום-יום וגם בפתח בית-המרוץ של האדון האחsson והמגודל ויילן-אייכרים וגם החsson והמגודל שנקלע לתוכו ולא פדה עצמו מסיקריκי המקומות. הרחוב הנוסף בגל הסכינים היהודי נרגע, אך לחרתו נתגעש מחדש-אדם של יהודים לובשי שחורים מילא את רחוב יווזפה. ראשו כבר התקרב לבית-הכנסת הישן. "די אלטע שלול" וסופו עדיין לא נגמר בפגש הרחובות יוזפה. קראקובסקה. יהודים נהרים ללוות מיטתו של תלמיד-חכם נודע שנפטר, הנישאת על כפיהם. על מכסה הארון ספר פתוח, חיבורו התורני של הנפטר, הקשור בחבלים למיטה,arriv להיעיד לשם ממעל: "עמלתי בתורה ונלחמתי את מלחתה". לא אותן הצטיניות על מעשי גבורה, הנישאים על כר כתיפה לפניו מיטת מתיהם, של שכינו הפולנים, כי אם ספר. יהודים אוהבי תורה הם ומכבדי תלמידיהם. נגבי, החיים נעו במסלול טבעי

מסחר בככר החדש (Plac Nowy)

ובקצב רוגע. הזמן – התחלת שנות השלושים של המאה. את המחברות קוגנים בחנותו של אדון וואנדער ברחוב ולניצה, ממתק אצל הגברת הולנדער, ספרי לימוד בבית-הספר בחנות הספרים של אדון פאוסט וספר משומש הרי באחד האנטיקו-רייטים שמחוץ לשכונות היהודים, ברחוב שפיטלנה, סיידור תפילה אצל מר געמיינער ולחמניות במאייה אוונשטיין. שם גם נקנו מדי שנה

אנשים נצמדו לקירות הבתים, מן החניות הוציאו הסוחרים הראשונים בסקרנות, לראות מה קורה, והנה, במאצע הרחוב רץ היהודי ובידו סכין שלופה. התבגר שזה אחד משני האחים גלאזמאן, זוג ידו ותועפה יהודית, לא נרתעים מאיש ואף לא מגוי אלם. מעשי אלימות בשכונה, אם היו, הרי רק בין גויים, בשער מפעל הצדקה הנוצרי "המטבח הזול", מטעם הכנסייה המצויה

מצות לפ██ח שהובאו הביתה עטופות בסדין נקי ונשמרות בסל נצרים, איזו חגיגה! עוגות קרם קוניים אצל לייבוביץ, גלידה אצל הוידא, כרוב כבוש מתובל בתפוחים אצל קליניצולער, פירות ט'ו' בשבט וצימוקים לעשיית יין בחנות וולדי נגער, אווז לשבת אצל הגברת שמייסער ובלוי עבודה ומשותת ועלים אצל ה"אלבער חסיד" (כינוי ל"חסיד לחצאיו"). מכנסיים או חולפה נותנים לתפור אצל החיטט חולה האסתמה ברחוב דיבור והמדידה בהשחתת אמא, כМОבוּן, בלויוּן תזכורת שאין להימנע ממנה וחווזרים עליה, שהילד גדול וחילפה אין תופרים לשנה אחת.

ובעצם למה אין אני מזכיר גם את כל האחים שבמרובע גוש הבניינים בהם נמצאו חנותנו ודירתנו? את מר שייננהערץ הקצב ירא-השימים והישר שאמא סמוכה עליו בעיניים עצומות, את מר לאנגער בעל חנות פירות מזרחים שגם ניתן ללילות ממנו "גמלות-חסד" בעת דחק, את בעלי המשעדה האחים הירש, שבערבי חורף קריט, בחזרה אבא מנסייעותיו היה לוקח את כולנו לשעודה מעיים טריים וחמים ואדון הירש מתרוצץ שביבנו ושותאל בדאגה אם האוכל טעים ואמ רוצים תוספת, את האדון גריינו-אלד שבחנותו אתה משתכר מריהות הבשימים והפירוט המזובשים מן המזרח, והרי כולם נעלמו ונכחדו בסערה שהעיר על העולם השיקוץ המשומם.

יום גдол במשעדה של האחים הירש היה ל"ג בעומר. מכל קצוי גאליציה ואך מחלקי פולין האחים נהרו יהודים בהמוניים לקרקוב לפחות לפקד את קברו של הרמן", הרב משה איסרלייס, מחבר "המפה" על ה"שולחן ערץ" ביחס לשנת פטרתו. הרחובות ממש שהיירדו מן הקאפטות והכוכבים השחורים. גם אני נטלויות לשבת שמואל, יחד עם העניין בן דוד, בן אחות אמי הצעירה איתوها, לפחות את הקבר. המונחים צבאו לידי ואיך אפשר היה להיזדק אליו. נעמדנו ליד קברים של הרוגי קידוש-השם בני קרכוב הקבורים באותו בית-עלמין. במשעדה האחים הירש חסרו מקומות וידים עובדות לספק את הדרישה לארוחה חמיה. מעמד מעין זה היה מתרחש ביום ראשון של חג ראש-השנה. לאורך נהר הויסלה מן גשר הברזל ועד גשר "דומבניקי".

(המשך הבא)

הקוסמוס של ילד יהודי (המשך)

יחזיר אותנו במהרה המשיך. בוצרה קונקרטית יותר, בכיתות הראשונות של בית-הספר, שמען גאולטה היינו קונים בפרוטותינו בולי ה"קרן קיימת" ומלאים בהם משבצות בחוּbert שסופה לנו. משミלאתית את כל החברת בבולים קיבלי תי בתמורהה, כאות הוקורה, פרח מיובש שגדל בארץ, סיגלית ממוסגרת במיסגרת ארטוֹן. מסר אותה לידי בחגיגיות מר ברוך לערער, עוזב ה"קרן קיימת", אבי חבר-ילדות נחים, והיתה תלואה מעל מיטתי במשך שנים.

בבית-הספר ביקרו גם אורחים מארץ ישראל. התרגשות גדולה מאוד עורר ביקרו של המשורר חיים נחמן ביאליק וכעובר זמן של המשורר נתן ביסטרצקי. בגיל צער כבר התחיל חייזר מדריכי תנועות הנעור אחרים, שכابו על פתחו של בית-הספר והשתדל למשוך לתנועתם אף ילדים צעירים כמווני.

מתוך: "בהתה הארץ במוות הרום"
מאת אליעזר צוריאל, 1999

בספר "מזון רוחני" שחיברו מורי תלמוד ולתולדות ישראל בכיתות הגבהות, הרוב משלים קליגער הי"ד, שימוש גם כרב בית-הכנסת "ציפרעה" בקראקוב, שרוב מתפלליו יהודים אמריים, כלולות דרישות רבות המתריעות על חילול שבת הנגרם על ידי פתיחת חניות השicityות ליודים בשבת. בקירבת בית-ספרנו, שכון בית-כנסת מתקדם ה"טעמפעל", היחיד בין עשרות בתיה-כנסת ובתי-מדרשות בעיר. בדרכי לבית-הספר היתי פוגש במקומות הזה את חבורי לכיתה שזרמו מכל העברים ללימודים. היינו נעדים ליד חלונות ה"טעמפעל" ומודדים עצמנו ביחס לגובה אדני חלונותיו. במדידות החוזרות, כנראה ממשום שגבאה קומתו במקצת, היינו מחליטים שאכן ה"טעמפעל" שוקע, חד למשאלות-לב שקלטנו מסביבתו שלא השלימה עם קיומו.

נושא ארץ-ישראל חדר להכרתי בגיל צער מADOW. ארץ-ישראל כפי שהצטיירה מסיפוריו התורה בצדקה האידיאלית, "ארץ זבת חלב ודבש" ו"תמיד עיני ד' אלקיך בה" ושאליה

משני עברו הנהר, צבאו המוני יהודים, סיידורי-תפילה בידיהם, לבושים שחורים ומתנועעים בתפילה. הקהיל לא פסק לנhero מכל העברים אל גדות הנהר. עגומות של סוף הסתיו עמדה באוויר. מה רבים היהודים בקראקוב! אין להסיק מכך שרוב היהודי נמנעו עם האורתודוקסיה, אך רובם היו קשורים למסורת במידה גדולה או פחותה. רבים נמנעו על מיגון של המפלגות הציוניות החלונות, חלק ניכר על ה"בונד" ואף על חוגים מתבוללים מובהקים.

במשפחתנו, אחיו הבוחר של אבינו, גדליה, שהתגורר בעיר טראנוב, היה חילוני, מושפע מההסופר הציוני המשכיל בראנדשטייטר, בן אותה העיר, היה משמעו באזוני בדיחות עוקצניות בנושאי דת עוד בהיותו נער צעיר. אחות אבי חייציה, הצעירה במשפחה, הייתה נשואה לגרשום ווינברגר, שבבית-חרושת לכפתורים שלחם היו עובדים בשבת. במשפחהAMI לא היו חרגות כלאה ומסורת.

תמונות מהזור של הגימנסיה העברית

תמונה מהזור שנת 1936 או 1937 של תלמידי הגימנסיה העברית, ילדי (Pechner) שהתקבלו ממשמעו פכנר (Musiek). שמעון שכינויו היה מוסיק (Musiek). ניצל על ידי אוסקר שנידלר והוא המתגורר בדורשה.

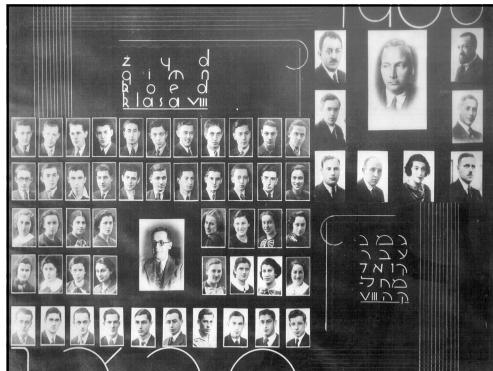
משמאלו לימין: המורים יושבים בשורה ראשונה: ?, בן ציון צץ (מורה לטלינית), בראון (המחנך), يولיש פלאדזהרן (פולנית), שרר (המנהל), רפפורט (דת) רדר (התעמלות), ולדמן (כימיה) שורה שנייה: שלג, ?, ?, אולק שפирל, לילק לנדא, סלומון (שלמה) לזר, ?, ?, ?, דזונק ליבר, ?, ניונק הילפר שורה שלישיית: גריבנברג, טיטלבאום, ויינזבורג, אדר, בירנהק, שמעון פכנר, דולק ולפמן, גוסטוק פריס, יעקב נטל, ?, שציסליבר, זינה מייר

מרילה גוברניק ופרופ' אורי שמואלי זיהו רבים מהמחולמים בתמונה מהזור משנת 1936. ואלה הם :

המורים (עם כינוי השעון) : רפפורט (עברית ותנ"ך), ד"ר פרידלנד (גרמנית), רדר (חינוך גופני), גב' פרלברג (חינוך גופני), ד"ר מלישטיין (הסטוריה ואזרחות), משה טפט (מתמטיקה), ד"ר ברש (טלינית), משה שמולבץ (עברית). במרכז: ד"ר שרר (מנהל). בין התלמידים יושב מחניך הכיתה ד"ר يولיש פלאדזהרן (ספרות ופולנית).

תלמידים : שורה עליונה מימין לשמאל: רומק קלינגיג, כתרי שמולבץ, מיכאל פלאדבלום, יוזף קורנבלום, ?, פולדק רוסטעל, רומק קלואונר, סמך ורשבסקי. שורה שנייה: פלה פרל (נישאה פכנר); שורה תחתונה: שלישי ממשמאלו לשק וולף, ממשמאלו יוסף זינגר וצבי נתן. תודה רבה.

תגועת ההתנגדות בקרקוב בתקופת הכיבוש הנאצי

ביצוע פעולות נקם בשטח העיר מוחז ליגטו. המניעים لكו פוליה יהודיז'זה, כמו גם שאר הביעות הכרוכות בארגונים בפועלות שבוצעו, זכו להאהה רב צדדית ודיון ישודי בעבודתה של יעל פולד.

בתוך המודיעיני ובמיוחד של השגת ציוד קיימו אנשי הארגונים בקרקוב מגעים קרובים עם המתחרת הפולנית. אחרי המלחמה נעשו נסיניות לטשטש את העובדה שהתקפות נגד הגרמנים, שנתלווה להם הדריך, ושגרמו לגל של מסרים ואבידות של חברי הארגונים, הם מעשה יהודים, ופעולות אלה ייחסו למתחרת הפולנית.

אחדים מראשי המתחרת והלחימה בקרקוב הם, על אף גילם הצער, דמיות בעלות עולם נפשי עשיר ובגרות ציבורית מרשים. במתחרת של אנשי קרכוב הוצאה עתון, המשקף את המחשבות והמעשים של אנשים אלה. אחת מהלוחמות הבולטות כתבה יומן בבית הכלא, שנשתמר כמעט בשלמותו ויצא לאור בארץ בשם "יומנה של יויסטיניה".

נותרה בחיים קבוצה מבין הפעילים והלוחמים מהארגוני בקרקוב, ועל יסוד תיעוד מגוון – יהודי, פולני וגרמני, וכן העדויות של הניצולים, שוחזרה פרשת חייהם מאבקם של חברי השורה והמקדים, שרובם בכולם נפלו והומתו לאורך הדרך.

הארגון בקרקוב עמד בקשר הדוק ורצוף עם מרכז המתחרת והארגון היהודי הלוחם בורשה, אך לא ברור לנו אם הארגון היהודי הלוחם בקרקוב הוקם ביוזמתם העצמית של אנשי המקום, או יש לראות בו שלוחה של ההתארגנות המרכזית בורשה.

בקרקוב התארגנו ופעלו שני ארגונים. ארגון המכונה "החולץ הלוחם" שאט גרעינו המרכזי היו בעלת צביוין יהודיז', שהיתה בעלית משקל ניכר בקרקוב לפני המלחמה; ההתארגנות השניה, המכונה "איסקרה" (ニシツォウ בפולנית), שבמרכזיה פעלו חברי "השומר הצעיר". ידוע לנו כי בשלבים האחרונים לקיום התאחדו שני הארגונים לארת ביצוע של פעולות נקם נגד הגרמנים.

מעסיקה אותו השאלה מתי ומדוע נוצרו שניINI ארגונים נפרדים והאם המבדיל ביניהם היה רק המיישר הרעוני-ארגוני או גם חילוקי דעת באשר לשיטות והmethods של פעולה התנגדות.

הארגוני בקרקוב אימצו להם דרך פעולה שלא הייתה מקובלת בgiatanות אחרות. בקרקוב לא הינו התקוממות בשטח הגטו, ולא התבצרו ביחידות פרטיזניות בעירות. עם זאת, נשו נסיניות של יציאה לעירונות, שנຕיימו בכשלון צורב. לעומת זאת פנו אנשי קרכוב

מאט פרופ' ישראל גוטמן, ולצרכו

מתוך חוות דעת השופטים על עבودת דזקטור של יעל פולד (מרגולין) שהתרשםה בכרך י"ט של "משואה" קובץ שניתי לתודעת השואה והגבורה, אפריל 1991 עמ' 256-257

העובדת של הגבי פולד עוסקת בתגועת ההתנגדות היהודית בקרקוב וחורבנה של הקהילה היהודית בעיר... חלק ניכר מחיבורה של הגבי פולד מתוארים חייו יומיום של יהודן ראט קרכוב והפעילות של היודנרט והמוסדות היהודים במציאות הביבש והגטו.

מצבה וגלגוליה של קהילת קרכוב בזמן המלחמה הושפעו לא במעט מהעובדת שקרקוב שימשה מקום מושב של שלטונות הביבש הגרמניים המרצזים בגנרט גוברמן, וחלו תכופות שינויים בהרכבה של האוכלוסייה היהודית בעיר. כמו כן הוחלפו פעמים אחדות האנשים שחויבו בראש הציבור במקום, וחוכר יציבותו הוא מסימני ההיכר היסודיים של הקהילה בתקופה הנדונה... הנושא העיקרי של העבודה היא תגועת ההתנגדות היהודית על פלגייה, פעילותה ומבצעיה... בוגר לTAGונעת ההתנגדות בקרקוב קיימות שאלות ותמיינות רבות, שלא הובהרו עד כה.

מוסדות וארגוני שפלו בקרקוב לפני המלחמה

באתר שטוטעל בכתובות/
http://www.sztetl.org.pl/pl/article/krakow/7.organizacje-i-stowarzyszenia/
מופיע מסמך רשמי של מעליה מ-90 ארגונים ומוסדות רשומים שפלו בקרקוב ערב מלחמת העולם השנייה.
על רוב הארגונים יש רק מעט מידע, ונודעה למי יכול להרחיב עליהם.

חדר קרייה :

חדר קרייה יהודי לאינטיליגנציה העבדה על שם ד"ר מקס רוזנפולד (Czytelnia Towarzystwa Żydowskiej Inteligencji Pracując im. dr Maksa Rosenfelda

חדר קרייה של האיחוד (Czytelnia Ludowa Jedność), רחוב זילונה 3, יוז'ף יוסף מאיר.

חדר קרייה פולני לישראלים (Stowarzyszenie Czytelni Polskiej dla Izraelitów) – ככל הנראה ארגון של הפרוגרסיבים.

ארגוני סיוע לאלמנות ויתומים :

איגוד מקצועי יהודי של נכים אלמנות ויתומות של המלחמה (Zjednoczenie Związków Żydowskich Inwalidów), רחוב סקבינסקה 2, יוז'ף יעקב בוכנר.

אגודת מערב-ماופולסקה לטיפול ביתומים יהודים (Zachodniomałopolski Związek Opieki nad Sierotami) – (Stowarzyszenie Pań Izraelickich dla Wychowania Ubogich Sierot) (Wdów i Sierot Wojennych RP

– (Stowarzyszenie Pań Izraelickich dla Wychowania Ubogich Sierot) (Wdów i Sierot Wojennych RP) – אגודות נשים ישראליות לחינוך יתומים עניים (Żydowskimi) רחוב זילונה 3, יוז'ף יאן לנדא.

ארגוני ישראליות לתמיכה ביתומים, אלמנות, ובקרה של חוסר יכולת לעובדה בשל גיל מבוגר (Nosei Massu) (Stowarzyszenie ku wsparciu sierot, wdów oraz na wypadek niezdolności do pracy z powodu starości מיזודה, יוז'ף אברהם ליבסקי).

(המשך ב글ין הבא)

מצבתם של סיני ושמואל פעטפער

ג'. ג.

איש צעיר ישר ותמים מזג טוב נדיב לב פעיל ועשה רב חסד וצדקה רחום ומוקיר צדיקים ירא ותמים היו כי הילך בנוערים יקונן מרחה אישתא וידליה גם אחיו וכל מכיריו ומיזידען מוה סיני פעטפער בן מוה אלטר גבריאל ני נפטר יג' ינין תרצ' לפק ותויחתי נקבר זקנו איש ירא תם וישראל פועל צדקות מוה שמאלו פעטפער בן מוה יא מיכל' יג' בסלוי תרמליך תנכבה

נקבר זקנו מו"ר שמאלו פעטפער ושם אביו המופיע על המצבה היה מיכיל יהיאל (שמה של בתו הוא מיכיל, והשם ניתן לה כי אהבונו אותו ובליל לדעת כלל מה היה שמו של סבא רבא של סבא רבה של). אני דור שני לאבותי בני קרכוב ששמותיהם מופיעים על המצבה, ניצב מול ההיסטוריה של משפחתי, אחוזה התרבותות, ממלא את מילוט קדיש לעילוי נשמתם של אבות אבותי ושל בני משפחתי אבי אשר נספו, נרצחו, ומתו מות השפלת ועינויים בשוואת העם היהודי השם יקום את דםם. זהו סיפור בקורי הראשו (לא האחרון) בבית העלמי במיזודובה. הגעתי בזמן לרכיבת לוורשה, ולא הופתעת כל לראות על הרץ' את השטור שאסף אותנו למרטפי הבניין בו התגורר פעם אבי, כשהחיו הצעיריים זורמים להם באופן נורמלי כמו חייו של כל יהודי צער בקרקוב לפני השואה. השטור בא לוודה שאנו באמת עזובים את קרכוב.

עמי (סטפן) פמפר

מוסר לו את דרכוני. הוא שב אל הממונה עליו, ואחרי מספר רגעים חזר ומודיע כי עוד מעט יבוא אדם שידבר איתנו.

כעבור 10 דקות נלקחנו למרתף הבניין שם התמקם לו החוקר, שדיבר אותנו בשפתו הפולנית, והדפיס בשתי אצבעותינו את אשר יש לי לומר על פשר הביקור בפולין, בקרקוב, הצלום וכוכו. אחרי כ-40 דקות התחלתי להתעכבר ודרשתי לדבר עם שגריר ישראל בורשה – הרי כבר השבתי מספר פעמים על השאלות ואין טעם שאחזר שוב ושוב על אותו סיפור. "יש לכם מה שగיריות?" התפלא החוקר "ומה יש לך לדבר עם השגריר? העלבתי אותך או התנהגת שלא כראוי?" הטיח החוקר. "לא, הכל בסדר, אין לנו טعنות, אך שחרר אותנו כבר" בקשתי "אנו בדרך לביקור באושוויץ ובבית הקברות במיזודובה, והנוגג מתחה לנו בחוץ". הלחץ עזר, נתבקשתי לחותם על הودאתי, עשית זאת בחוסר רצון אבלacha לנו הדרך. שוחררנו ונסענו לאושוויץ. לא ניסיתי שחשנו להתלוון על הנוגג, שכן הבנתי שאיש עובד עם המשטרה, ובודאי זכה למילוט הערכה על מעשה הגבורה שעשה כשhabbia שלשה מרגלים לתחנת המשטרה.

לאחר ביקור באושוויץ ובבירקנאו חזרנו לקרקוב, כשפני מועדות אל בית הקברות, ובידי רק תמונה של המצבה, ובעוד כחצית שעה יוצאה הרכבת חורה לוורשה.

נכנסתי לבית הקברות. צמחה עבותה ואבק רב המכסה את המצבות מקבלים את פנוי. איך אני אמצא את קברנו של סבא סיני? אין שום סיכוי!!! לפני משימה בלתי אפשרית. אני מסתכל על השעון כבר עברו 10 דקות מדיעה, והצעתי לשוטר שאמסור לידי את הפילים ואיפלו את המצלמה. "לא", ענה השוטר להפרוטי, והודיע לי כי הם, ככלומר מהמפקדה הראשית של משטרת קרכוב. פולין מיד הבנתי כי אני בבעיה. על הטעות המצתרת, שנבעה מאיידעה, והצעתי לשוטר שאמסור לידי את הפילים ואיפלו את המצלמה. "לא", ענה השוטר להפרוטי, והודיע איתי.נו, הרי זה ברוך אמריתי, ואיך זה שנגה המונית לא זההיר אותו של שLOBOVIC' 19 הוא מושב המפקדה של משטרת קרכוב?? בלילה ברירה נכנסנו לבניון המשטרה, הושיבו אותנו בחדר המתנה, ושם עתוי שהשוטר מדוחה לממונה עליו על "הדג השמן", המרגל, שהעללה בחכתו. אני שומע שהממונה מшиб כי אלה, שכוכונטו אלינו, אינם מרגלים מערביים, אלא סתם תיירים מטומטמים. השוטר יצא חזזה אליו ובקש שאחזר על דבריו: מי אני ומה מעשי כאן בכתבota הזאת. אני מסביר את הנסיבות, ולבקשו

סיני פעטפער וצאנצאיו

סיפורו אישי הקשור לבית הקברות היהודי "החדש" ברכ' מיזודובה, שם קבור סבי, סיני פמפר זיל, על שמו אני קרווי סטפן (שנולדתי בנובי טארג בשנת 1943 על ניירות אראים אי אפשר היה, מסיבות מוגנות, לקרוא לי בשם יהודי סיני וכן נקבע לי השם סטפן, כמחליף לסיני).

זעבנו את פולין, ורוצלב, בשנת 1957 ולא הזדמננו לי אף פעם לפקוד את קברנו של סבא סיני בקרקוב. רק תמונה מהמצבה שעל קברו הייתה בידי. 31 שנים לאחר עזיבתי את פולין, ב-1988, יצאתי לפגימות עסקים בגדיינה עם הנהלת קו הספנות Polskie Linie Oceaniczne האומי של פולין. תכננתי לבקר בסוף השבוע בקרקוב, לראות את הבית שבו גר אבי לפני המלחמה, ברכ' לוביץ' 19, ולפקוד את קברו של סבי סיני. לביקור הצטרף אליו חבר לעובדה ורעיתו.

הגענו לקרקוב ושכרנו נהג מונית שיקח אותנו לבית ברוחוב לוביץ', ממש לאושוויץ וחזרה אל בית הקברות במיזודובה. ההפתעה שציפתה לנו לא הייתה בתוכנית כלל ועיקר. הגענו לבית רוקע הבית. סיכנו על פוזות הצללים, מיקדתי את המצלמה בחולונות של הבית הנמצא בFINEET רחוב לוביץ', ושלפתע הופיע נציג המשטרה, ושאל בהתרסה לפשר מעשי. הסברתי לו כי משפחת אבי גרה בבניין זה עד לפרוץ המלחמה. בתשובה ערכנו מזון אוותי כי זהה מקוםמושבם של המפקדה הראשית של משטרת קרכוב.

מיד הבנתי כי אני בבעיה. פולין על הטעות המצתרת, שנבעה מאיידעה, והצעתי לשוטר שאמסור לידי את הפילים ואיפלו את המצלמה. "לא", ענה השוטר להפרוטי, והודיע לי כי הם, ככלומר מהמפקדה הראשית של משטרת קרכוב, מבקשים לדבר עם ממונה על סבא סיני. שבתי לאחר מכן בדירה היררכית של קרכוב?? בלילה נכנסנו לבניון המשטרה, הושיבו אותנו בחדר המתנה, ושם עתוי שהשוטר מדוחה לממונה עליו על "הדג השמן", המרגל, שהעללה בחכתו. אני שומע שהממונה מшиб כי אלה, שכוכונטו אלינו, אינם מרגלים מערביים, אלא סתם תיירים מטומטמים. השוטר יצא חזזה אליו ובקש שאחזר על דבריו: מי אני ומה מעשי כאן בכתבota הזאת. אני מסביר את הנסיבות, ולבקשו

קָרְכָּאִם כּוֹתְגִּים,

בבנייה ברחוב דיטלובסקה 36 שכונת בין היותר, המודען של תנועת "יהדות העתיד". חברי תנועת "יהדות" היו תלמידי בית הספר הפולני למסחר (באותה תקופה לא היה קיים בית ספר יהודי למסחר); חברי תנועת "העתיד" היו בוגרי בית הספר למסחר (בית הספר נמצא עד היום ברחוב שרשבסקי פינת רחוב קופצינסקה).

צבי גולדינגרס

בחצר הגדולה מאי של הבית בדיטלה, 36, שהיתה צמודה לחצרה של כנסייה צבאית, הפגנו לשחק בכדור. לעיתים היה הcadour נזרק מעבר לדגר, אל שטחה של הכנסייה. הומר (שלמונייב ז'ורז' גס דיבר יידיש) הורה להחזיר לנו תמיד את הcadourים שנפלו בחצרם, וכך היה.

חנוך לבניין

לכתבה על תנועת "עקיבא" אני מבקש להזכיר כי היה לתנועה 'קיבוץ' להכשרה, ובו עסקו החניכים בחקלאות ומשק ח'. אחוי, יצחק בлом הי'ד, היה חניך ב'קיבוץ' והיה אחראי על הטיפול בסוסים. עם פרוץ המלחמה הלאים הצבא הפולני את הסוסים, ואחוי נדף עם הצבא עד לוילנה, שם מצא את מותו בגיל 20.

아버지ם בלום

אני מבקש לקבל מידע על אבי המנוח, משה (מריאן) וקסלך, Wakszlak, יליד 1920 בקרקוב.

לפני המלחמה התגורר ברוחוב דלווגושה 8. כל מי שיכול להזכיר מידע על המשפחה ועל משה מתבקש לכתוב אליו, בנו טוביה ארם-וקשלך

tuvia.aram@gmx.de

טוביה ארם-וקשלך

מיד לאחר השואה קיבל או רכש שלמה פישLER ז"ל ספר קרבנו מנחה, סיידור תפילה מהודר, שהודפס בשנת תרפ"א-1921. החלקו בעברית וחילקו ביידיש. על כריכת העור חרוט השם שרה גינציג. הגוי שמיינו התקבל הספר טען כי איש לא שרד מהמחשפה. במשך כל השנים היה הסידור בידי משפחתי, ועכשו אנחנו רוזצים למצוא את משפחתה של שרה גינציג כדי להחזיר להם את הספר. ככל הנראה הייתה המשפחה מ Krakow או מבוכניה. כל מי שיכול לסייע במידע מתבקש לפנות 09-8346781

חיה פישל

כמיהה. שוב

שני השיריהם נכתבו על ידי מרכז מושינסקי הי'ד בזמן המלחמה, בסיביר. מרכז, ליד קראקוב 1924, גר עם משפחתו בكومה השניה של בניו ברוחוב אAMILI פלטר; בקומה הראשונה שכן המפעל המשפחתי לסלולות, בו עבדו 50 עובדים.

מריילה זינגר, אחותו של מרכז, המתגוררת בפלורידה, מסרה את שירו ומספרת כי אחיה למד בגימנסיה העברית והיה תלמיד מצטיין. כשהחלה המלחמה ברכחה המשפחה לסייע, מרכז למד בפנימיה לתלמידים פולניים בסיביר, ואחר כך גויס לצבא הסובייטי והיה סגן בחיל האויר. בשנת 1944, בהיותו בן 20, נהרג.

TESKNOTA

Tak mi smutno, gdy pada deszcz,
myślę o minionych dniach.
I tęsknota mnie dopada,
a przede mną mokry dach.

Krople deszczu z nieba lecą,
w ziemi rowek żlobią,
lecz myśli się coś nie klecą
i wiersze się bardzo nie robią...

Ale myśl o Ojczyźnie,
o Krainie mej dalekiej,
Tu, na syberyjskiej haliźnie:
Czy tam deszcz nie pada lepiej?

ZNÓW

Ach, jak pragnę być już w
Polsce,
zobaczyć jak Kraków lśni,
gdzie niebo od gwiazd
błyszczące,
gdzie tyle słonecznych dni.

Znów hejnał z wieży zabrzmi,
Rozlegnie się Zygmunt stary,

i nad Wodzem, który śni,
znów pochylą się sztandary.

A gdy Kraków, gród królewski,
zobaczy nas znów,
Ujrzy pochód nasz zwycięski,
to nie znajdzie słów,
aby wypowiedzieć radość na
widok swoich ludzi,
w których wielka litość,
Zrzuci pęta wielki gród,

...
zakwitnie znów życie, Wie to
cały polki lud,
wie to znakomicie.
Znów przyjadą wiejskie fury
ze wsi prześlicznych
I przyniosą całe góry
produktów spożywczych.

Znów roztrąbią samochody,
ujrzymy się w tramwaju,
znów zahuczą samoloty.
Będzie miło jak w raju.

Odbudujemy Kraków
Miasto to wspaniałe,
które mimo tylu oków
przeszło wieki całe.

משתתפים בצער המשפחה

על פטירתה
הרעיה, האם והסבתא
**דינה (ג'וניה)
פשחצקי ז"ל
לבית קונבלום**

אבלים על מות חברנו ומשתתפים בצער המשפחה

**ירמיהו (יז"י) קידר
(וורצ'ל) ז"ל**
לייד קראקוב

